

Petrányi Anikó – Túróczi Imre

A könyvvizsgálati rendszer Magyarországon

Petrányi, Anikó – Túróczi, Imre
The Auditing System in Hungary

Összefoglaló

A könyvvizsgálati munka Magyarországon is több évtizedes múltra tekint vissza. A politikai és gazdasági rendszerváltást követően a kialakuló piacgazdaságban szükségesé vált a vállalkozások bevallásának szakmai felülvizsgálata és a tévedések illetve szándékos hibák kiszűrése. A könyvvizsgálat a vállalkozások ellenőrzésén túlmenően kiterjed a pályázati források felhasználásának vizsgálatára és az elszámolások hitelesítésére is. Az auditorok munkájukkal biztosítani szeretnék a vállalkozói közélet tisztaságát. A munka megítélése szempontjából fontos tény, hogy a könyvvizsgálók nem hatósági személyek, munkájukat vállalkozóként végzik és annak pontosságáért teljes vagyonukkal felelnek.

Kulcsszavak: könyvvizsgáló, felelősség, számviteli törvény, jelentések száma, kockázat.

Abstract

The auditing work goes back several decades in Hungary. Following the change of the political and economic regime the professional auditing of tax returns of companies and the discovery of mistakes and deliberate errors became necessary in the emerging market economy. Auditing - apart from the supervision of enterprises - includes the examination of the utilization of competition resources and the authentication of accounts. The auditors strive to ensure the purity of entrepreneurial public life. It is an important fact from the point of view of judging this work that the auditors are not official people, they do their work as entrepreneurs and are liable for its accuracy with all their assets.

Key words: auditor, liability, act on accounting, number of reports, risk

1. A KÖNYVVIZSGÁLAT KIALAKULÁSA, JOGI SZABÁLYOZÁSA

1.1. A KÖNYVVIZSGÁLAT KIALAKULÁSA

Mióta létezik könyvvizsgálat?

„A XIX. század elején a fejlett kereskedelemmel rendelkező Anglia gazdasága ismerte fel először, hogy a névleges állami felügyelet nem elégséges a társasági szervezetek ellenőrzésére és ez az ellenőrzése nem volt megbízható. Az angol gazdasági élet szereplői követelték az ügyvezető és az ellenőrzési hatáskör szétválasztását, az ügyvezetőktől független autonóm ellenőrzés bevezetését.” (Dr. Borbás

Máté: Magyar Könyvvizsgálat története. XV. Országos Könyvvizsgálói Konferencia Eger 2007.)

Az angol törvényhozás kezdeményezte az állami ellenőrzést pótló autonóm ellenőrzést, de nem tette kötelezővé. Először az angol kereskedelmi tőkeegyesületek bíztak meg auditorokat, később a részvénytársaságok is, és az 1900. évi társasági törvény minden részvénytársaságra kiterjesztette ezt a kötelezettséget. Franciaországban az 1867. évi törvény szabályozta először az ellenőrzési tevékenységet, míg Németországban 1870-ben született meg az első, könyvvizsgálatról szóló rendelkezés.

Magyarországon –a nyugati-európai fejlődéshez képest jelentősen lemaradva- az 1875. évi Kereskedelmi törvény hozta meg az első törvényi szabályozást az ellenőrzésre vonatkozóan. Ez a szabályozás jelentős változáson ment keresztül a XX. században, így 1930-ban megszületett a Korlátolt Felelősségű Társaságokról szóló törvény, amely a részvénytársaságokat még nem szabályozta. „A II. Világháborút követően az államosítások, a könyvvizsgálók mozgásterét.” (Dr. Borbás Máté: Magyar Könyvvizsgálat története. XV. Országos Könyvvizsgálói Konferencia Eger 2007.)

Az 1980-as évek második felében felgyorsult az állam szocialista gazdasági irányítás bomlása, felgyorsultak a reformtörekvések, az átalakult bankrendszer, az új társasági törvény, a piacgazdaság kialakítása újra megkívánta a független ellenőrzési rendszert. 1987-ben megalakult a Magyar Könyvvizsgálók Egyesülete, mely sokat tett azért, hogy 1997-ben megszülessen az 1997.évi LV. törvény a Magyar Könyvvizsgálói Kamaráról és a könyvvizsgálói tevékenységről. (Dr. Bíró T.-Fridrich P.-Kresalek P.: A könyvvizsgálat alapjai. Perfekt, Bp. 2006.)

Az Európai Unióhoz való csatlakozásunk a könyvvizsgálat szabályozásában is újítást kívánt, a jogharmonizáció érdekében megszületett a 2007. évi LXXV. törvény a Magyar Könyvvizsgáló Kamaráról, a könyvvizsgálói tevékenységről, valamint a könyvvizsgálói közfelügyeletről, mely jelenleg is hatályos.

1.2. A KÖNYVVIZSGÁLAT FOGALMA, CÉLJA

A könyvvizsgálat **fogalma** a 2007. évi LXXV. törvény szerint:

„a gazdálkodónál a számviteli jogszabályok szerinti beszámoló felülvizsgálata, szabályszerűségének, megbízhatóságának, hitelességének, valamint annak tanúsítása, hogy a beszámoló megbízható és valós összképet ad a gazdálkodó vagyoni, pénzügyi és jövedelmi helyzetéről, a gazdálkodó alapításakor, átalakulásakor, jogutód nélküli megszűnésekor a külön jogszabályban előírt értékelési, ellenőrzési, véleményezési (záradékolási) feladatok ellátása, a

könyvvizsgálók jogszabályban meghatározott egyéb feladatának elvégzése.” (2007. évi LXXV. törvény 3.§)

A könyvvizsgálat **célja** elsősorban az, hogy a tulajdonosok részére szakmai véleményt fogalmazzon meg arról, hogy a beszámoló megfelel a törvényi előírásoknak, a társaság vagyoni, pénzügyi és jövedelmi helyzetéről megbízható és valós képet ad.

Törvényi megfogalmazása:

„A könyvvizsgálat célja annak megállapítása, hogy a vállalkozó által az üzleti évről készített éves beszámoló, egyszerűsített éves beszámoló, továbbá az összevont (konszolidált) éves beszámoló e törvény előírásai szerint készült, és ennek megfelelően megbízható és valós képet ad a vállalkozó (a konszolidálásba bevont vállalkozások együttes) vagyoni és pénzügyi helyzetéről, a működés eredményéről. A könyvvizsgálat során ellenőrizni kell az éves beszámoló, az összevont (konszolidált) éves beszámoló és a kapcsolódó üzleti jelentés adatainak összhangját, kapcsolatát is.” (2000. évi C. törvény 155.§)

1.3. KÖNYVVIZSGÁLATI TEVÉKENYSÉG AZ EU-BAN

Az Európai Unióban először a 84/253/EGK számú úgynevezett 8. számú irányelv foglalkozott a könyvvizsgálati kérdéskörrel, mely szabályozta a könyvvizsgálók adatainak közzétételét, előírásokat fogalmazott meg a szakmai tisztességről és függetlenségről, valamint a tevékenységek engedélyezéséről. Ezt követően 2006-ban született meg a 2006/43/EK irányelv, mely jelenleg is hatályos. Az új irányelv az éves és összevont (konszolidált) éves beszámolók jog szerinti könyvvizsgálatáról szól. Közben megalkotásra kerültek a Nemzetközi Könyvvizsgálati Standardok (IAS/IFRS), és a Számviteli Szakemberek Nemzetközi Szövetsége (IFAC) is kidolgozott standardokat. A standardok egyfajta iránymutatást adnak arra, hogy a vizsgáló milyen szempontok szerint végezze munkáját. Az országok könyvvizsgáló kamarái ezek alapján készítik el a saját országukra – figyelembe véve a helyi törvényeket- vonatkozó nemzeti könyvvizsgálói standardjaikat.

2. KÖNYVVIZSGÁLATI TEVÉKENYSÉG MAGYARORSZÁGON

2.1. JOGI SZABÁLYOZÁS, SZERVEZETI KERETEK

Hazánkban a Magyar Könyvvizsgáló Kamara az, aki már 1992 óta tagja a Könyvvizsgálók Nemzetközi Szövetségének (IFAC) és a Nemzetközi Számviteli Standard Bizottságnak (IASB). (Dr. Bíró T.-Fridrich P.-Kresalek P.: A könyvvizsgálat alapjai. Perfekt, Bp. 2006.) Magyarországon a Magyar Könyvvizsgáló Kamara az a szervezet, amely magas szakmai színvonalával megteremti és képviseli a könyvvizsgálók érdekeit. A kamara hatóságként is eljár, és illetékessége az egész országra kiterjed.

A kamarai törvény 2001 óta teszi kötelezővé a magyar Nemzeti Könyvvizsgálói Standardok alkalmazását. Ezek a standardok úgy jöttek létre, hogy a Kamara honosította a Nemzetközi Könyvvizsgálati Standardokat.

A könyvvizsgáló a munkája során elsősorban a jogszabályoknak való megfelelést vizsgálja. A törvények közül a legáltalánosabbak

- a 2000. évi C. törvény a számvitelről,
- az 1996. évi LXXXI. törvény a társasági adóról és az osztalékadóról,
- a hitelintézetekről és pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény,
- a tőkepiacról szóló 2001. évi CXX. törvény,
- a helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény,
- a pénzügyi megelőzéséről és megakadályozásáról szóló 2003. évi XV. törvény,
- a 2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről valamint
- a Magyar Könyvvizsgálói Kamaráról, könyvvizsgálói tevékenységről valamint a könyvvizsgálói közfelügyeletről szóló 2007. évi LXXV. törvény előírásai.

2.2. A KAMARA ISMERTETÉSE

A Magyar Könyvvizsgálói Kamaráról, a könyvvizsgálói tevékenységről valamint a

könyvvizsgálói közfelügyeletről szóló 2007. évi LXXV. törvény szabályozza a könyvvizsgálói kötelezettséget. Szabályozza a kamara feladatát, a kamarai hatósági eljárásokat, meghatározza a kamarai tagság keletkezésének módját, a könyvvizsgálói eskü szövegét, a könyvvizsgálói igazolvány tartalmát, meghatározza a kamarai tag jogait és kötelezettségeit, a szüneteltetés, a megszűnés szabályait, a könyvvizsgálók nyilvántartásának szabályait, a könyvvizsgálói cég jogait, kötelelességeit, szól a cégek nyilvántartásáról, a függetlenségről és a titoktartásról. Tartalmazza még a könyvvizsgálók képzésének rendszerét valamint a kamara szervezeti felépítését és működésének rendjét.

„ A 2007. évi LXXV. törvény alapján a kamara feladatai:

- megalkotja a kamara alapszabályát, továbbá a kamara önkormányzati szabályzatait,
- működteti a kamarai tag könyvvizsgálók és a könyvvizsgáló cégek jogszabályi kötelezettségen alapuló könyvvizsgálói tevékenysége minőségbiztosításának rendszerét,
- véleményezi azokat a törvényeket és más jogszabályokat, amelyek a könyvvizsgálók működésének, tevékenységének feltételeit meghatározzák, a kamara feladatait és működését közvetlenül érintik,
- a számviteli szabályozásért felelős miniszter számára javaslatot tesz azokra a kamarai tag könyvvizsgálókra vonatkozóan, akik a miniszter által kinevezett testületekben a kamarát képviselik,
- együttműködik a kamara alapszabályában meghatározott állami szervekkel, hatóságokkal és részt vesz a szakmai szervezetek munkájában,
- szakmai konzultáció, tanácsadás keretében módszertani segítséget nyújt a kamarai tag könyvvizsgálók, a könyvvizsgáló cégek munkájának ellátásához, szakmai kiadványokkal, konferenciák és más rendezvények

- szervezésével elősegíti, hogy a kamarai tag könyvvizsgálók, a könyvvizsgáló cégek munkájukat az e törvényben és a más jogszabályokban előírtak szerint végezzék,
- részt vesz a nemzetközi könyvvizsgálói szervezetek munkájában, kapcsolatot tart más országok könyvvizsgálói szervezeteivel,
- az IFAC Etikai Kódexének figyelembevételével kidolgozza a kamarai tagokra, a könyvvizsgáló cégekre vonatkozó etikai szabályokat, figyelemmel kíséri a megtartásukat,
- működteti az egyeztető testületet és a jogsegélyszolgálatot,
- figyelemmel kíséri a könyvvizsgálók, a könyvvizsgáló cégek szakmai tevékenységét, megteszi a szükséges intézkedést, ha tudomást szerez arról, hogy a kamarai tag könyvvizsgáló, a könyvvizsgáló cég tevékenységével, magatartásával jogsértést követ el, vagy a kamara alapszabályának, illetőleg a kamara önkormányzati szabályzatainak rendelkezéseivel ellentétesen cselekszik,
- a könyvvizsgálók érdekeit érintő intézkedésekről, a szabályok változásairól, a szakmai állásfoglalásokról, a szakmai tevékenységgel összefüggő fejleményekről folyamatosan tájékozik, és tapasztalatait rendszeresen rendelkezésre bocsátja.” (2007. évi LXXV. törvény)

A kamarai törvény meghatározza a kamarai tagság feltételeit, e szerint csak azt a személyt lehet felvenni a tagok közé, aki könyvvizsgálói tevékenységet szeretne végezni, okleveles könyvvizsgálói képesítéssel rendelkezik, sikeresen letette a szakmai kompetencia vizsgát, főállású könyvvizsgáló, a könyvvizsgáló cégen kívül más társaságnak nem tagja, és vezető tisztségviselőként sem jár el, könyvvizsgálói felelősségbiztosítással rendelkezik, büntetlen előéletű, elismeri a kamara alapszabályát és megfizeti a kamarai tagdíjat. A felvételi kérelmét maga a személy kezdeményezi, ha megfelel a kritériumoknak, akkor a kamara a könyvvizsgálói eskü letétele

után felveszi tagjai sorába és erről könyvvizsgálói igazolványt állít ki.

A tag úgynevezett szüneteltető státuszt is kérhet, ha nem tudja főállású munkaviszonyban ellátni könyvvizsgálói tevékenységét. A tagokról a kamara közhiteles nyilvántartást vezet, azért, hogy hitelesen dokumentálja, hogy a tagok rendelkeznek a könyvvizsgálói tevékenységhez szükséges feltételekkel, a nyilvántartás mindenki számára elérhető és nyilvános.

A kamarai törvény határozza meg a kamarai tagok jogait és kötelezettségeit is. A jogok közül a legfontosabbak, hogy a tag igénybe veheti a kamara szolgáltatásait, részt vehet a kamara taggyűlésein, küldöttnek, tisztségviselőnek, kamarai bizottság tagjának is megválaszthatják. Kötelezettségei: be kell tartani a kamara alapszabályában foglaltakat, szakmai továbbképzéseken kell részt venni, tagdíjat kell fizetni, és elvárás, hogy az eskünek megfelelően a tőle elvárható legjobb tudása birtokában végezze tevékenységét. A kamarai tagság megszűnik, ha a tag kilép, vagy fegyelmi eljárás lefolytatása során kizárják.

A törvény meghatározza azt is, hogy milyen kritériumoknak kell megfelelnie annak a társaságnak, aki könyvvizsgálói tevékenységet végez. E szerint az a társaság végezhet könyvvizsgálói tevékenységet ma Magyarországon, amely társaságban csak bejegyzett könyvvizsgálói tagok végzik a tevékenységet, a társaságban a szavazati jogok többségével a kamarai tagok rendelkeznek, a szervezet jó hírnévvel rendelkezik, van könyvvizsgálói felelősségbiztosítása, megfizeti a kamarai tagdíjat, nem végez más olyan tevékenységet, mely akadályozná a könyvvizsgálói tevékenység végzésében, és nem áll felszámolás vagy végelszámolás alatt.

A kamarai tag könyvvizsgáló és a könyvvizsgáló megbízási szerződést csak írásban köthet. A kamara honlapja segítséget nyújt ebben és honlapján a szerződésre vonatkozóan letölthető mintákat tesz közzé. Amennyiben a szerződés ideje alatt a kamarai tag vagy a könyvvizsgáló cég lemond vagy visszahívják, köteles annak tényét bejelenteni a közfelügyelet és az illetékes cégbíróság felé is.

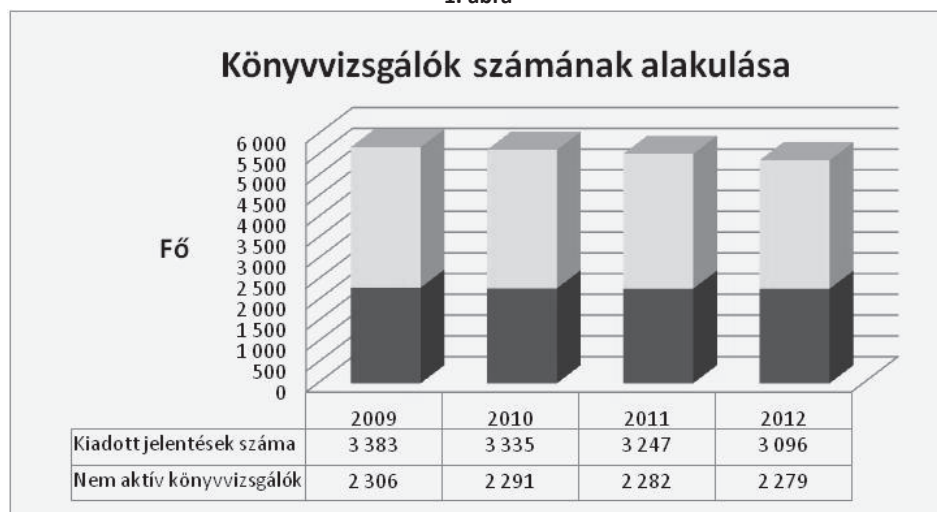
Az aláíró könyvvizsgálótól elvárható, hogy munkája során őrizze meg függetlenségét, véleménye formálásában ne befolyásolja senki. Az egyéni könyvvizsgáló és a könyvvizsgáló cégnek függetlennek és pártatlannak kell maradnia a megbízás teljesítése során, sőt már a szerződés megkötése előtt is meg kell vizsgálni a függetlenséget, többek között nem lehet a megbízó vezetője és a könyvvizsgáló egymás közeli hozzátartozója, nem állhat fenn a felek között vagyoni vagy egyéb pénzügyi kapcsolat sem. A könyvvizsgálóra vonatkozó titoktartás is szabályozott a kamarai törvényben, e szerint a megbízás során tudomására jutott minden információt köteles megőrizni, és a titoktartás a megbízást

követően is fennáll. Kivételt képez ez alól az, ha a hatóság a pénzmosás és terrorizmus finanszírozása megelőzéséről és megakadályozásáról szóló törvény alapján kér információkat a szerződött félről. (2007. évi LXXV. törvény)

A kamara feladata közé tartozik még meghatározni az okleveles könyvvizsgálói képzésre vonatkozó szabályokat, valamint meghatározza, ki lehet könyvvizsgáló jelölt.

A könyvvizsgálók nyilvántartását a kamara végzi. A következő ábra az aktív és szüneteltető könyvvizsgálók számának alakulását mutatja be a 2009-2012-es időszakra vonatkozóan.

1. ábra

Forrás: Könyvvizsgálói Kamara előadásanyaga; A számviteli törvény változásai

Látható, hogy a könyvvizsgálók összlétszámának alakulásában nincs nagy változás. 2009-ről 2010-re mindössze 1,1%-kal csökkent a könyvvizsgálók száma. 2010-ről 2011-re is minimális a változás (1,7%), míg 2011-ről 2012-re 154 fő adta vissza könyvvizsgálói igazolványát, ez 2,8%-os csökkenést jelentett. Összességében elmondható, hogy 2012-ben 314 fővel csökkent a könyvvizsgálók száma az azt megelőző 3. évhez képest, százalékban ez 5,5%-ot jelent.

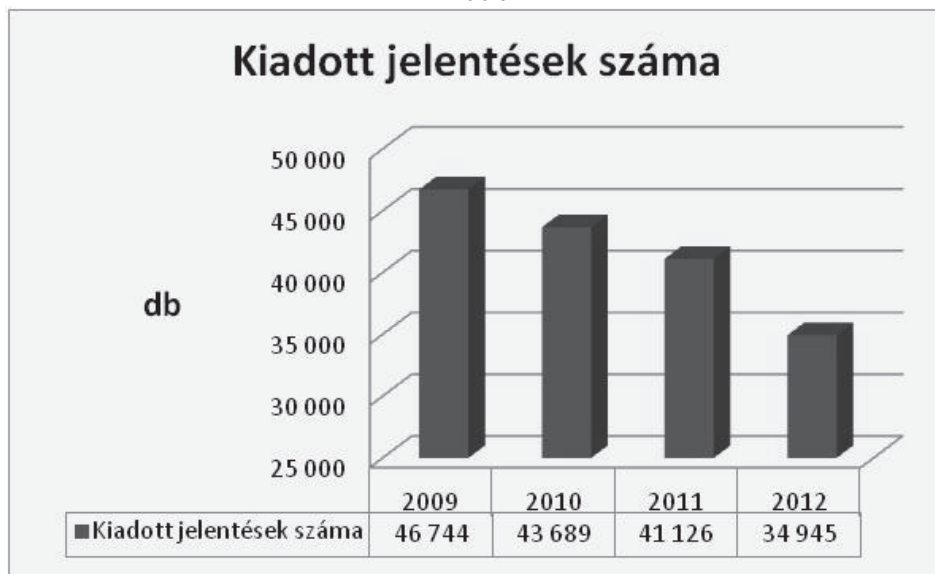
A szüneteltető könyvvizsgálók létszáma minden évben igen magas az összlétszámhoz képest, a számok azt mutatják, hogy átlagosan 60% az aktív és 40% a szüneteltető tag. 2012-ben további növekedés volt az összlétszámhoz képest, már 42% a szüneteltetők aránya. Ennek elsődleges oka a megbízások számának csökkenése, másodlagos oka pedig az az összeférhetetlenség, hogy az aláíró könyvvizsgálók nem vállalhatnak más társaságban vezető szerepet és nem lehetnek

tulajdonosok sem, valamint meghatározott, hogy a vállalt megbízások közül 1 ügyfél megbízásának díja sem haladhatja meg a könyvvizsgáló árbevételének 50%-át. Ezzel

gyakorlatilag a legkisebb könyvvizsgáló társaságok létezését ellehetetlenítették.

A következő ábra a kiadott jelentések számának alakulását mutatja a 2009-2012-es időszakra vonatkozóan.

2. ábra

Forrás: Könyvvizsgálói Kamara előadásanyaga; A számviteli törvény változásai

A könyvvizsgálók által kiadott jelentések száma 2009-ről 2012-re drasztikusan, 25,5%-kal csökkent. Ez darabszámban 11 799 db jelentést tesz ki, ami igen magasnak mondható. Látszik is a párhuzam a könyvvizsgálók számának alakulása és a kiadott jelentések számában. Évenként részletezve: 2009-ről 2010-re 6,5%-kal, 2010-ről 2011-re 5,9%-kal, míg 2011-ről 2012-re 15%-kal csökkent a kiadott jelentések száma. A csökkenésre magyarázatot ad, hogy a cégek száma viszonylag lassan, de csökken, az új vállalkozások száma elenyésző, a külföldi befektetők sem szívesen helyezik át székhelyüket Magyarországra, és ami a legjelentősebb, hogy a könyvvizsgálati értékhatárt folyamatosan emelik. 2009-ben nem volt kötelező a könyvvizsgálat annak, akinek az üzleti évet megelőző két üzleti év átlagában a nettó árbevétele nem haladta meg a 100 millió forintot. 2012-ben újabb emelés következett, nem volt kötelező a könyvvizsgálat

annak, akinek az üzleti évet megelőző két üzleti év átlagában a nettó árbevétele nem haladta meg a 200 millió forintot.

2.3. MI LEHET A KÖNYVVIZSGÁLAT JÖVŐJE?

A jogszabályi változások előrevetítik ma Magyarországon, hogy a könyvvizsgálatra kötelezettek száma még jelentősebben fog csökkenni, mint az elmúlt években.

Az értékhatárok emelkedése magával hozza, hogy tovább csökken a könyvvizsgálók száma a kiadott jelentésekkel együtt. További nehézséget okozhat, hogy az EU-ban elfogadott értékhatárok nagyon magasak, félő, hogy a jövőben ez nálunk is bevezetésre kerül majd.

A 2008-as válság és annak hatása is olyan helyzetet teremtett, mely nem kedvezett a szakma képviselőinek.

Amit még fontosnak tartok megemlíteni, hogy a kamara is kiemelt feladatának tekinti, hogy a könyvvizsgálóknak olyan új utakat keressenek

melyek során az összpiaci hatásokat kivéve magas szakmai tudásukat tovább kamatoztathatják.

Az érvényes szabályok szerint kötelező a könyvvizsgálat minden kettős könyvvitelt vezető vállalkozó esetében.

Nem kötelező a könyvvizsgálat akkor, ha egyrészt az üzleti évet megelőző két üzleti év átlagában a vállalkozó éves nettó árbevétele nem haladta meg a **300 millió** forintot, másrészt az üzleti évet megelőző két üzleti év átlagában a vállalkozó által átlagosan foglalkoztatottak száma nem haladta meg az 50 főt. Tehát ha mindkét mutató meghaladja a határértéket, a társaság könyvvizsgálatra kötelezett. Vannak kivételek is, olyan vállalkozások, melyekre a két mutató nem alkalmazható, mert minden esetben kötelező a könyvvizsgálat.

Ezek a következők:

- takarékszövetkezetek
- -konszolidálásba bevont vállalatok
- a külföldi székhelyű vállalkozás magyarországi fióktelepe,
- olyan vállalkozások, melyet más jogszabály kötelez, valamint amelyek a megbízható és valós kép érdekében - kivételes esetben eltérnek a számviteli törvény előírásaitól.

2013.11.30-tól a Számviteli törvény előírja, hogy akkor is kötelező a könyvvizsgálat, ha a vállalkozásnak a tárgyévet követő üzleti évben a mérleg-fordulónapon 60 napon túli, 10 millió forintot meghaladó köztartozása van.

2.4. A KÖNYVVIZSGÁLÓ FELADATAI

A könyvvizsgáló feladatát 2014. március 14-éig a gazdasági társaságról szóló 2006. évi IV. törvény határozta meg, 2014. március 15-től már a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény rendelkezései az irányadók. E szerint az állandó könyvvizsgáló feladata, hogy a vizsgálatot szabályszerűen végezze és munkájáról olyan jelentést állítson ki, amiben véleményt ad arról, hogy a társaság pénzügyi kimutatásai megfelelnek a jogszabályoknak és

megbízható, valós képet ad a társaság vagyoni, pénzügyi és jövedelmi helyzetéről, működésének gazdasági eredményeiről.

A könyvvizsgáló legfőbb feladata elsősorban a vállalkozások beszámolóinak a hitelesítése, mely beszámoló lehet egyszerűsített éves, éves vagy konszolidált éves beszámoló. Munkája során elsődlegesen azt ellenőrzi, hogy a beszámolóban bemutatott adatok megegyeznek-e az azt alátámasztó számviteli bizonylatokkal. A folyamat végén összegzi megállapításait és írásbeli jelentést készít a vizsgálatról.

A könyvvizsgálót felkérhetik egyéb feladatok elvégzésére is, ezek jellemzően cégek átvilágítása, szabályszerű működés vizsgálata, átalakulások vizsgálata, szakértői tevékenységek elvégzése, tanácsadói feladatok ellátása.

A könyvvizsgáló jelentés kötelező tartalmi elemeit a 2000. évi C. törvény a számvitelről határozza meg. A független könyvvizsgálói jelentésnek az alábbiakat kell tartalmaznia:

- a. a független könyvvizsgálói jelentés címét, továbbá címzettjét;
- b. a könyvvizsgálat tárgyát képező éves beszámoló, egyszerűsített éves beszámoló, összevont (konszolidált) éves beszámoló azonosítóit (különösen melyik vállalkozó, melyik üzleti évre vonatkozó, milyen mérleg fordulónappal készült, milyen főbb jellemző adatokat tartalmazó beszámolója), a beszámoló összeállításánál alkalmazott beszámolási szabályrendszer megjelölésével együtt;
- c. a könyvvizsgálat hatókörének leírását, a könyvvizsgálat során alkalmazott könyvvizsgálói standard-rendszer megjelölését;
- d. az elvégzett, a könyvvizsgálói véleményt (a záradékot vagy a záradék megadásának elutasítását) megfelelően alátámasztó vizsgálatok jellegét, összefoglaló bemutatását;
- e. a könyvvizsgáló éves beszámolóhoz, egyszerűsített éves beszámolóhoz, összevont (konszolidált) éves be-

számolóhoz adott, a könyvvizsgálói záradékban vagy a záradék megadásának elutasításában kifejezett véleményét, határozott álláspontját arról, hogy a beszámoló megfelel-e az e törvényben foglaltaknak, továbbá azon egyéb jogszabályok előírásainak, amelyek a könyvvizsgáló számára a beszámolóban szereplő adatok vonatkozásában feladatokat határoznak meg;

- f. a (hitelesítő, korlátozott, elutasító) könyvvizsgálói záradékot vagy a záradék megadásának elutasítását;
- g. hivatkozást bármely olyan kérdésre, amelyre a könyvvizsgáló hangsúlyosan fel kívánja hívni a figyelmet anélkül, hogy az a könyvvizsgáló véleményét minősítette volna (figyelem felhívó megjegyzés);
- h. a könyvvizsgáló véleményét arról, hogy az éves beszámoló, összevont (konszolidált) éves beszámoló összhangban áll-e az ugyanazon üzleti évről készített üzleti jelentéssel;
- i. a könyvvizsgálói jelentés keltezését;
- j. a könyvvizsgálót személyében felelős könyvvizsgáló nevét, aláírását, kamarai bejegyzési (nyilvántartási) számát;
- k. könyvvizsgáló cég esetén a - j) pontban foglaltakon túlmenően - társaság képviseletére jogosult személy nevét, aláírását, a társaság megnevezését, székhelyét, kamarai nyilvántartási számát is. (2000. évi C. törvény 156.§ (5))

2.5. A KÖNYVVIZSGÁLÓ FÜGGTELENSÉGE:

A könyvvizsgálói munka felfogható ellenőrzési tevékenységnek, annak ellenére, hogy a megbízást a vállalkozó adja – törvény általi előírás alapján – és a díjat is a megbízó köteles viselni. A könyvvizsgáló azért felel, hogy a beszámolóban szereplő adatok a valóságnak megfelelőek legyenek, azok a környezetet ne tévesszék meg. Ebben a könyvvizsgáló és a megbízója között lehet némi kis ellentét, hiszen a vállalkozásnak jó lenne, további tevékenységét kedvezően befolyásolná, ha

pozitív adatok szerepelnének a beszámolóban. A könyvvizsgáló feladata az objektivitás biztosítása. Úgy gondolom, hogy jogos az elvárás, miszerint a könyvvizsgálónak függetlennek kell lennie megbízójától.

A függetlenséget alapvetően a következő néhány feltétel biztosítja:

- a. A könyvvizsgáló nem állhat közvetlen rokoni kapcsolatban a megbízójával.
- b. A könyvvizsgáló nem lehet közvetlenül, vagy közvetett módon a vizsgált szervezetnek.
- c. A könyvvizsgáló jövedelem nem függhet az ellenőrzött szervezet eredményességétől, kimutatott vagyonától stb.
- d. A könyvvizsgálót a megbízója munkájának ellátása során nem utasíthatja.

A fentiek fennállása biztosítja azt, hogy a vizsgálatot végző személy nem érdekelt annak eredményében, objektivitása feltételezhető.

3. A KÖNYVVIZSGÁLÓI KOCKÁZAT ÉS ANNAK KEZELÉSE

Többször említettük, hogy a könyvvizsgáló teljes vagyonával felel az általa hitelesített beszámoló tartalmáért. Ebben a helyzetben az auditot végzőnek viszonylag nagy a kockázata. Mi is az a kockázat és hogyan lehet kezelni azt. A kockázat nem más, mint valamely esemény bekövetkezése körül fennálló bizonytalanság. A kockázat mérséklésének módja az információ gyűjtés és annak értelmezése. A könyvvizsgálói munka során optimalizálni kell az adatgyűjtés ráfordításait költség haszon elv alapján. Az optimalizálás tényezői a kockázat nagysága és az információ előállításnak költsége. Természetesen törekedni kell a kockázat elkerülésére, de a túlzott adatgyűjtés és elemzés a szolgáltatás költségeit megemeli és így annak díját is. A munka során igazolni kell a szükséges bizonyosság elérését, ugyanis ez a „határkő” a kártérítési felelősség vonatkozásában. Ha a könyvvizsgáló igazolni

tudja, hogy alkalmazott módszereivel kellő bizonyosságot szerzett, akkor mentesülhet az esetleges kártérítés alól.

A kockázat mértéke egyértelműen befolyásolja az elvégzendő munka mennyiségét és a vállalási díjat. Az optimalizálás szabályai szerint el kell végezni a szükséges adatelemzést, de csak azt, mert a többi munkát a megrendelő nem fogja megfizetni.

Ezek után nézzük meg a kockázat típusait:

a. Eredendő kockázat.

A számlaegyenlegek, számviteli kimutatások tartalmának lényeges, hibás állításra való fogékonysága. Ez a kockázat lehet egyedi, vagy halmozott. Az eredendő kockázat rejlik a munkaerőben, a rendszerek zárttságának hiányában, a szabályzatok hiányában. A kockázat vizsgálata esetében a belső ellenőrzés

kiigazító hatásait nem vesszük figyelembe.

b. Ellenőrzési kockázat.

Annak kockázata, hogy az ellenőrzési rendszer mennyiben alkalmas a megelőzésre illetve a megfelelő időpontban történő beavatkozásra.

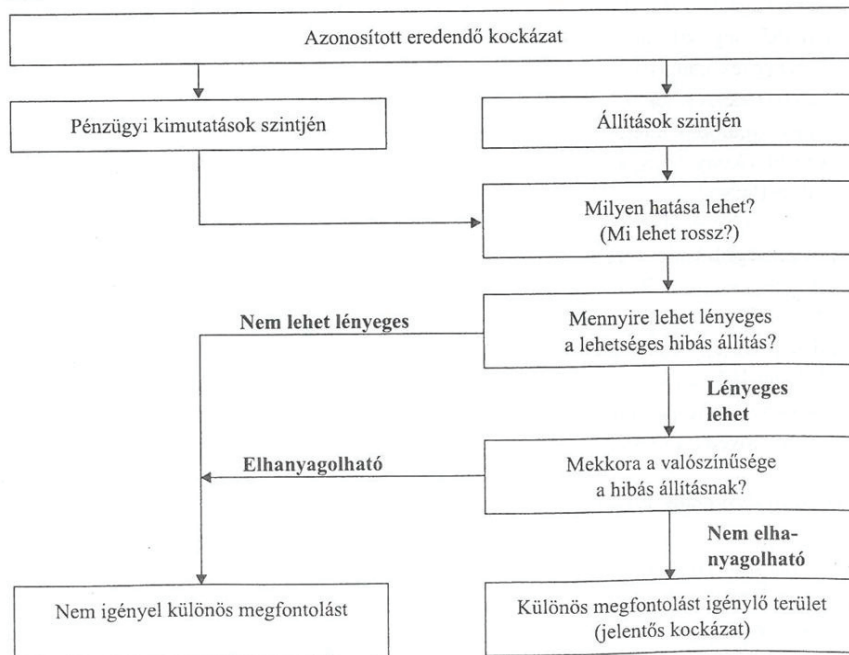
c. Feltárási kockázat.

A könyvvizsgálati módszer alkalmas-e a hibák feltáráására, maga a könyvvizsgáló szakmai tapasztalata biztosítja-e a kockázatok elkerülését.

A kockázatok szorzódnak, mint a feltételes valószínűség esetében. A helyes adatszolgáltatás valószínűsége azonban nehezen adható meg így.

Nézzünk meg egy ábrát a kockázat kezelésével kapcsolatban.

3. ábra: Lényeges hibás állítások kockázata

Forrás: Dr. Bíró Tibor - Fridrich Péter - Kresalek Péter: A könyvvizsgálat alapjai (Perfekt Kiadó Budapest, 2006)

A fent vázolt folyamatára érzékelteti az kockázati tényezők kezelésének folyamatát, nem szükséges minden állítás esetében foglalkozni a rizikóval, de tudni kell megválasztani, hogy melyikkel igen és melyikkel nem.

ÖSSZEFOGLALÓ GONDOLATOK:

A könyvvizsgálati tevékenységnek Magyarországon lényegesen kisebb a történelmi hagyománya, mint a klasszikus piacgazdaságokban. A tevékenység iránti igény egyértelmű, így néhány évtizede megjelent hazánkban is egy új szakma, a könyvvizsgálóké.

A feladatok végrehajtásának körülményeit az erre vonatkozó törvények szigorúan szabályozzák, biztosítva a függetlenséget, pártatlanságot, az objektivitást. A könyvvizsgáló felelőssége nagy, hiszen a vagyoni, pénzügyi, jövedelmezőségi helyzetről megjelenő adatok helyességét igazolja. A piaci szereplők a beszámoló adatai alapján döntenek az ügyfélkörükről, a gazdasági kapcsolatok mibenlétéről. A könyvvizsgáló kockázata és felelőssége nagy, ezért kiemelten kell foglalkoznia a munkája során az adatok megbízhatóságával és az eljárások megbízhatóságával, zártságával.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- [1.] Forgács József (2003) Az érzelmek pszichológiája. Kairosz KK Budapest pp: 7
- [2.] Dr. Szakács Imre (1999): Könyvvizsgálat A-tól Z-ig. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó Budapest
- [3.] Magyar Nemzeti Könyvvizsgálati Standardok (2001): Magyar Könyvvizsgálói Kamara Oktatási Központ
- [4.] Dr. Bíró T. – Fridrich P. – Kresalek P. (2006):A könyvvizsgálat alapjai. Perfekt, Budapest
- [5.] Bary – Bíró – Boros – Feketéné – Kresalek – Lukács – Nagy - Nyikos (2005): Könyvvizsgálat és ellenőrzés I-II kötet, MKVK, Budapest
- [6.] Madarasiné Dr. Szirmai Andrea, Dr. Csendes Béláné, Wessely Vilmos: Kézikönyv a kis és középvállalkozások könyvvizsgálatához a Nemzeti Könyvvizsgálati Standardok alapján
- [7.] Dr. Borbás Máté (2007): Magyar Könyvvizsgálat története. XV. Országos Könyvvizsgálói Konferencia Eger
- [8.] Számvitel, Adó, Könyvvizsgálat
- [9.] Önadózó.hu
- [10.] A Magyar Könyvvizsgálói Kamara szabályzata a könyvvizsgálói hivatás magatartási(etikai) szabályairól és a fegyelmi eljárásról <http://www.mkvk.hu/szabalyozas/szabalyzatok/etikai>
- [11.] www.poth.hu letöltve 2014/03/21

Hivatkozott jogszabályok

- 2007. évi LXXV. törvény a Magyar Könyvvizsgálói Kamaráról, a könyvvizsgálói tevékenységről, valamint a könyvvizsgálói közfelügyeletről
- 2000. évi C. törvény a számvitelről
- 2006. évi IV. törvény a Gazdasági Társaságokról
- 2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről